

Doktori vizsga – irodalomjegyzék

SZTE, Történettudományi Doktori Iskola, Jelenkortörténeti és Összehasonlító
Történettudományi Doktori Program
2021.01.01.

A megadott munkák tanulmányozása mindenképp a jelzett szempontok alapján szükséges.

1. Történelemelmélet

John Tosh: *The pursuit of history: Aims, methods and new directions in the study of modern history.* London: Longman, 2002. 26–53., 138–243.*

- A történelem tanulmányozásának és tanításának céljai
- Interpretációs nehézségek és a történeti tudás korlátai
- Történelem és a társadalomtudományok

E. H. Carr: *Mi a történelem?* Budapest: Osiris, 1993. 7–51.

- A történész és a tények – a társadalom és az egyén

Reinhart Koselleck: *Rendelkezésünkre áll-e a történelem?* In: Uő: *Elmúlt jövő. A történeti idők szemantikája.* Budapest: Atlantisz, 2003. 299–319.

- A nyelv mint kontextuális keret; fogalomkritika

Kalmár Melinda: *Történelmi galaxisok vonzásában. Magyarország és a szovjetrendszer, 1945–1990.* Budapest: Osiris, 2014. 15–21.

- Az ideologikusság változatai

2. Historiográfia (20. század)

Romsics Ignác: *Clio bővületében. Magyar történetírás a 19–20. században – nemzetközi kitekintéssel.* Budapest: Osiris, 2011. 167–244., 356–490.

- Az európai történetírás a 20. században
- A magyar történetírás a 20. század második felében

Dénes Iván Zoltán (szerk.): *A magyar történetírás kánonjai.* Budapest: Ráció, 2015. 66–84., 206–213., 285–317.

- Mesternarratívák változásai a 20. századi magyar történetírásban

Gyáni Gábor: *Történetírásunk az évezred fordulóján.* In: Uő: *Történelemszempontok.* Budapest: L'Harmattan, 2002. 35–58.

- A magyar történetírás a rendszerváltozás után

3. Az összehasonlító módszer és periodizációs problémák

Tomka Béla: Az összehasonlító módszer a történetírásban – eredmények és kihasználatlan lehetőségek. *Aetas*, 20. évf. (2005) 1–2. sz. 243–258.

- Az összehasonlító módszer fő jellemzői és alkalmazásának lehetőségei a történetírásban

Tomka Béla: A „befejezetlen 20. század” és a „csonka 20. század”. *Aetas*, 25. évf. (2010) 4. sz. 97–106.

- A 20. század hagyományos és újabb periodizációi

4. Régiófogalmak

Szűcs Jenő: *Vázlat Európa három történeti régiójáról*. Budapest: Magvető, 1983.

http://www.tti.hu/images/kiadvanyok/folyoiratok/tsz/tsz1981_3/szucs.pdf

- Kelet-Közép-Európa mint történeti régió

Berend T. Iván: Magyarország helye Európában. In: Ring Éva (szerk.): *Helyünk Európában. Nézetek és koncepciók a 20. századi Magyarországon*. Budapest: Magvető, 1986. 8–38.

- Történeti régiófogalmak és azok kritikája

5. A társadalom- és a gazdaságtörténet egyes aspektusai

Tomka Béla: *Európa társadalomtörténete a 20. században*. Budapest: Osiris, 2009. 25–85., 203–304., 359–394.

- A társadalomtörténet mint diszciplína
- A termékenység, a halandóság és a vándorlások fő trendjei a 20. századi Európában
- A jóléti állam kialakulása és fejlődése
- A gazdasági növekedés hosszú távú meghatározói; gazdasági konvergenciák és divergenciák Európában a 20. században
- Politika és társadalom

6. Nemzetközi összefüggések, globalizáció: hullámok és minőségi változások

Szántó Diana: Globalizáció. In: Koppány Judit – Udvarhelyi Éva TESSZA (szerk.): *A világ az iskolában. Tanulmányok a globalizációról tanároknak*. Budapest: Artemisszió Alapítvány, 2009. 8–15.

- A globalizáció fogalma és dimenziói
- A globalizáció történeti alakulása, szakaszai
- A globalizáció okai és következményei

Samuel Huntington: *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*.

Norman: University of Oklahoma Press, 1991. xiii–xv, 3–5., 13–26., 34–46.*

- Beszélhetünk-e globális demokratizálódásról?

Gyulai Attila – Stein-Zalai Juliane: Hibrid rezsimek és a szürke zóna: új válaszok a politikai rezsimek rendszertanának örök kérdéseire. *Metszetek*, 5. évf. (2016) 2. sz. 42–59.
(http://metszetek.unideb.hu/files/metszetek_2016_2_04_gyulai.pdf)

– A hibrid rezsimek főbb jellemzői, az elméleti megközelítések dilemmái; miért fontos a hibrid rezsimekkel foglalkozni?

7. Az európai identitás és az európai egység történeti változásai

Bibó István: Az európai társadalomfejlődés értelme. In: *Bibó István válogatott művei*. 3. köt. Budapest: Megvető, 1986. 8–123.

– Bibó István az európai társadalomfejlődésről

Arató Krisztina – Koller Boglárka: *Európa utazása. Integrációtörténet*. Budapest: Gondolat, 2009. 15–31.

– Az európai integráció fő állomásai

Göncz Borbála: Európai identitás?! *Pro Minoritate*, 23. évf. (2013) 1. sz. 79–95.*

– Az európai identitás jellemzői a 21. század elején

Tomka Béla: Le a szuperállammal? Mítoszok az Európai Unió demokratikus hiányosságairól. *Kommentár*, 11. évf. (2016) 6. sz. 21–28.*

– Mítoszok az EU működésére vonatkozóan

8. Nemzetek, nemzetállamok, nacionalizmusok

Győri Szabó Róbert: Fogalmi alapvetés: nemzet, nemzetállam, önrendelkezés, autonómia. In: Uő: *Kisebbség, autonómia, regionalizmus*. Budapest: Osiris, 2006. 19–43.

– A nemzetek kialakulására vonatkozó elméletek

– A nemzetek fejlődésének elemzési szempontjai

– A nacionalizmusok történeti változásai

Rogers Brubaker: Nemzeti kisebbségek, nemzetiesítő államok és anyaországok az új Európában. *Regio*, 17. évf. (2006) 3. sz. 3–30. (elérhető: <http://adatbank.transindex.ro/belso.php?alk=53&k=5>)

– A relacionális és interaktív perspektíva a nemzetek történetének kutatásában

Bárdi Nándor: *Otthon és haza*. Csíkszereda: Pro-Print, 2013. 208–223.

– A Magyarországgal szomszédos országok magyarságpolitikája

9. Ellenségképek és politikai erőszak a jelenkori történelemben

Hannah Arendt: *Eichmann Jeruzsálemben. Tudósítás a gonosz banalitásáról*. Budapest: Osiris, 2000. (Köv. részlet:

<http://www.c3.hu/~exsymposion/HTML/gonosz/Arendt/szoveg.htm>)

Karsai László: *Holokausz*. Budapest: Pannonica, 2001. 7–26.

Lengyel Zoltán: *A sors kritikájáról*. Szeged: Tiszatáj Könyvek, 2016. 23–37., 52–62.

Stéphane Audoin-Rouzeau – Annette Becker: *1914–1918, az újraírt háború.* Budapest: L'Harmattan – Atelier, 2006. 25–58.

Salat Levente: *Etnopolitika – a konfliktustól a méltányosságig.* Marosvásárhely: Mentor, 2001. 53–70.

10. A 20. század nemzetközi konfliktusainak történeti megközelítései

Geir Lundestad: *East, West, North, South, major Developments in International Relations since 1945.* London: Sage Publications, 2005. 6–8.*

Fischer Ferenc: *A kétpólusú világ, 1945–1989.* Budapest–Pécs: Dialóg Campus, 2005. 15–22., 29–36.

Samuel Huntington: *A civilizációk összecsapása és a világrend kialakulása.* Budapest: Európa, 2006. 8–28., 53–58., 113–117., 154–156., 176–178.

Békés Csaba: Hidegháború, enyhülés – új megközelítésben. *Külügyi Szemle*, 13. évf. (2014) 4. sz. 3–18.

11. Kelet-Európa a 20. században

Andrew C. Janos: *Haladás, hanyatlás, hegemonia Kelet-Közép-Európában.* Budapest: Helikon, 2003. 135–159.

– A gazdasági és politikai elmaradottság kapcsolata

Timothy Snyder: *Véres övezet. Európa Hitler és Sztálin szorításában.* Budapest: Park, 2012. 7–44.

– A „véres övezet” koncepciója: érvek és ellenérvek

Stefano Bottoni: *A várva várt Nyugat.* Budapest: MTA TTI, 2014. 9–19.

– Kelet-Európa-fogalmak, -megközelítések

Kornai János: *A szocialista rendszer.* Budapest: HVG, 1993. 380–399.

– A klasszikus szocialista rendszer

Kalmár Melinda: *Történelmi galaxisok vonzásában. Magyarország és a szovjetrendszer, 1945–1990.* Budapest: Osiris, 2014. 81–89., 526–527., 540–560., 590–595.

– A kelet-európai térség szerepmódosulásai a szovjet geopolitikai gondolkodásban

12. Tájékozódás a forrásgyűjteményekben

Rainer M. János – M. Topits Judit – Ulrich Mähler (szerk.): *Vademecum – Jelenkortörténet Magyarország. Vezérfonal az archívumokhoz, kutatási intézményekhez, könyvtárakhoz, egyesületekhez, múzeumokhoz és emlékhelyekhez.* Berlin–Budapest: Stiftung zur Aufarbeitung der SED-Diktatur – 1956-os Magyar Forradalom Történetének Dokumentációs és Kutatóintézete Közalapítvány, 2005.

A korszakra vonatkozó főbb hazai archívumok, hazai és nemzetközi online dokumentumgyűjtemények és adatbázisok ismerete, többek között:

Bencsik Péter: <http://allamszocializmus.lapunk.hu/>

Békés Csaba: <http://www.coldwar.hu/>
www.adatbank.ro; www.adatbank.sk; <http://dda.vmmi.org/>

A *-gal jelölt munkák elérhetőek a Jelenkortörténeti Program titkáránál.